

SZIGORLATI TÉMAKÖRÖK

A) témakörök: témakörönként 2 könyv választandó

B) témakörök: témakörönként 1 könyv és 1 tanulmány választandó

A) NEVELÉSTUDOMÁNY – ÁLTALÁNOS TÉMAKÖRÖK

1. Célok, értékek és normák a neveléstani rendszerekben és a nevelés gyakorlatában

Zrinszky László (2002): Neveléstudomány. Budapest: Műszaki Könyvkiadó

Brezinka, Wolfgang (1981): Grundbegriffe der Erziehungswissenschaft. München: Reinhaedt

Bábosik István (2000): A nevelés elmélete és gyakorlata. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó

2. A magyarországi tanárképzés intézmény- és politikatörténete

Németh András - Pukánszky Béla (2004): A pedagógia problémátörténete. Budapest:

Gondolat Kiadó

Ladányi Andor (1999): Magyar felsőoktatás a 20. században. Budapest: Akadémia Kiadó

3. Az oktatáspolitikai kihívásai (gazdasági, társadalmi és demográfiai változások)

Lukács Péter – Nagy Péter Tibor (szerk.) (2004): Oktatáspolitikai válogatás a magyar szakirodalomból. Budapest: Felsőoktatási Kutatóintézet Új Mandátum Könyvek.

Kozma Tamás (2006): Az összehasonlító neveléstudomány alapjai. Budapest: Új Mandátum Kiadó

Forray R. Katalin - Hegedűs T. András (2003): Cigányok, iskola, oktatáspolitikai. Budapest: Új Mandátum Kiadó

4. A közoktatás és a felsőoktatás átalakulása

Coombs, Philip H. (1971): Az oktatás világválsága. Budapest: Tankönyvkiadó

Kozma Tamás (2004): Kié az egyetem? Budapest: Új Mandátum Kiadó

5. A szakképzés és a felnőttoktatás átalakulása

Benedek András (2003): Változó szakképzés: a magyar szakképzés szerkezetének változásai a XX. század utolsó negyedében. Budapest: OKKER

Hrubos Ildikó (2002): Az ismeretlen szakképzés az akkreditált iskolarendszerű felsőfokú szakképzés kutatásának tanulságai. Budapest: Új Mandátum

Zrinszky László (2005): A felnőttképzés tudománya. Bevezetés az andragógiába. Budapest: OKKER

6. Tudományelméleti és történeti kérdések

Kozma Tamás - Sike Emese (szerk.) (1994). Pedagógiai informatika. Debrecen: Kossuth Egyetemi Kiadó

Husén, Torsten (1994): Az oktatás világproblémái. Budapest: Keraban Kiadó
Farkas János (1994): Perlekedő tudományelméletek. Budapest: Gondolat Kiadó BME Szociológia Tanszék

B/1) SZIGORLATI TÉTELEK - NEVELÉSSZOCIOLÓGIA

1. Tér és társadalom. Települési, társadalmi és iskoláztatási egyenlőtlenségek

Andorka Rudolf (2006): Bevezetés a szociológiába. Osiris 116-154, 201-232, 427-457.
Meleg Csilla (szerk.) (2003): Iskola és társadalom. Pécs: Dialóg Campus Kiadó
Gazsó Ferenc (2006): Társadalmi struktúra és iskolarendszer, in: Társadalmi metszetek (szerk. Kovách Imre), Napvilág Kiadó
Forray R. Katalin – Kozma Tamás (1991): Társadalmi tér és oktatási rendszer. Budapest: Akadémiai Kiadó pp. 207-224.
Forray R. Katalin – Kozma Tamás (1999): Az oktatáspolitikai regionális hatásai. In: Magyar Pedagógia 1999. 2. sz. pp. 123-139.

2. Az életminőség, az iskolázottság és a hátrányos helyzet összefüggései

Andorka Rudolf (2006): Bevezetés a szociológiába. Osiris 116-154, 534-564, 566-597.
Tahin Tamás-Jeges Sára-Lampekinga (2000): Iskolai végzettség és egészségi állapot. In: Demográfia, 1. 70-93.
Sidianus, J.–Pratto, F. (2005): A társadalmi dominancia. Osiris Könyvtár
Utasi Ágnes (2002): A bizalom hálója. Mikrotársadalmi kapcsolatok, szolidaritás. Budapest: Új Mandátum Kiadó

3. Az iskolarendszer változásának politikai üzenetei 1950-től napjainkig

Meleg Csilla (szerk.)(2003): Iskola és társadalom. Pécs: Dialóg Campus Kiadó, 21-41, 205-275, 289-327.
Jelentés a közoktatásról 2006 (2007), OKI
Nagy Péter Tibor (2002): Hajszálcsovek és nyomáscsoportok: Oktatáspolitikai a 19-20. századi Magyarországon. (Társadalom és oktatás; 19.) Budapest: Oktatáskutató Intézet, Új Mandátum Kiadó
Dárdai Ágnes (2002): A tankönyvkutatás alapjai. Pécs: Dialóg Campus Kiadó

4. Az idő mint értelmezési keret és az iskola időszervezete

Meleg Csilla (2006): Az iskola időarcai. Pécs: Dialóg Campus Kiadó, 15-69, 179-191.
*Eriksson, L.-Rice, J. M.-Goodin, R. E. (2007): Temporal Aspects of Life Satisfaction. *Social Indicators Research*, 80. 511-533.*
*Hartley, D. (2007): Organizational epistemology, education and social theory. *British Journal of Sociology of Education*, 28. 195-208.*

5. A kisebbségi oktatáspolitikai paradigmái Európában

Forray R. Katalin – Hegedűs T. András (1999): A cigány gyermekek szocializációja. Budapest: Aula Kiadó
Kozma Tamás (2005): Kisebbségi oktatás Közép-Európában. Budapest: Új Mandátum Kiadó Interkulturalizmus/multikulturalizmus

6. A felsőoktatás funkcióváltásai és menedzsmentje

Barakonyi Károly (2004): Rendszerváltás a felsőoktatásban – Bologna folyamat, modernizáció. Budapest: Akadémiai Kiadó
Barakonyi Károly (2004): Egyetemi kormányzás és a tömegoktatás kari szervezete. Vezetéstudomány, 2004. október, 16-23. o.
Barakonyi Károly (2004): Egyetemi kormányzás. Közgazdasági Szemle, 2004. június, 584-599. o.

7. Az oktatási intézményhálózat fenntartása és finanszírozása a demográfiai folyamatok tükrében

Polónyi István – Timár János (2006): Oktatáspolitikai és demográfia. Kutatás közben. In: Educatio No. 274. 2006. Felsőoktatási Kutatóintézet. Budapest
Polónyi István ..
Hoóz István (1992): Oktatási statisztika, Pécs: JPTE Továbbképző Intézet.

8. Nevelésszociológia és romológia

Forray R. Katalin – Hegedűs T. András (2003): Cigányok, iskola, oktatáspolitikai. Budapest: Oktatókutató Intézet – Új Mandátum Kiadó
Forray R. Katalin (szerk.) (2000): Romológia – Ciganológia. Pécs: Dialóg Campus Kiadó

Pálmáné Orsós Anna (2006): A magyarországi beás nyelv oktatási és nyelvtervezési kérdései. In: KB 120 – A titkos kötet. Nyelvészeti tanulmányok Bánréti Zoltán és Komlósy András tiszteletére szerk. Kálmán László. MTA Nyelvtudományi Intézet Tinta Könyvkiadó, Budapest. (67-86 p)

Bartha Csilla (szerk.) (2007) Cigány nyelvek és közösségek a Kárpát-medencében. Nemzeti Tankönyvkiadó.

B/2 SZIGORLATI TÉTELEK - ROMOLÓGIA

1. Kik is valójában a cigányok?

Törzsök Judit: *Kik az „igazi cigányok”?* In: Kovalcsik Katalin (szerk.): *Tanulmányok a cigányság társadalmi helyzete és kultúrája köréből. Tanítók Kiskönyvtára 9. ELTE – IFA – OM, Budapest, 2002. 29—53.*
Szuha Péter: *A magyarországi cigányság kultúrája: etnikus kultúra vagy a szegénység kultúrája?* Panoráma, Budapest. 1999.
Ladányi János—Szelényi Iván: *Ki a cigány?* Kritika, 1997. december. vagy: Forray R. Katalin (szerk.): *Romológia – Ciganológia. Dialóg Campus Kiadó, Budapest 2000.*
Liégeois, Jan-Pierre: *Romák, cigányok, utazók.* Pont Kiadó, Budapest, 2002.
Binder Mátyás: *Roma nemzetépítés – történeti és kulturális antropológiai keresztmetszetben.* Eszmélet 77. sz. 2008 tavasz, 130—161.

2. A magyarországi cigány folklór, a cigány/roma képzőművészet és irodalom

Újváry Zoltán: *A cigányság néprajzi kutatásának néhány kérdéséről.* In: Bódi Zsuzsanna (szerk.): *Cigány néprajzi tanulmányok 2. Az I. Nemzetközi Cigány Néprajzi, Történeti, Nyelvészeti és Kulturális Konferencia előadásai. Magyar Néprajzi Társaság. Mikszáth Kiadó, Salgótarján, 1994. 32—38.*
Bari Károly: *Cigány folklór. Amaro Drom 2000/ 7-8.*

Görög-Karác Veronika: *Éva gyermekei és az egyenlőtlenség eredete. Mesék, teremtéstörténetek etnoszemiotikai elemzése.* L'Harmattan, Budapest, 2007.

Kovalcsik Katalin 2000. „Ami a dalban van, az a cigány beszéd.” *Egy erdélyi oláh cigány közösség nyelvi ideológiája.* In: Forray R. Katalin (szerk.): *Romológia-ciganológia.* Dialóg-Campus Kiadó, Budapest-Pécs.

Beck Zoltán: *A lehetséges cigány irodalom.* PTE BTK Romológiai Tanszék, Gypsy Studies – Cigány Tanulmányok, Pécs, 2003

Beck Zoltán: *Cigány/roma irodalom Magyarországon.* In: Forray R. Katalin (szerk.): *Ismeretek a romológia alapképzési szakhoz.* PTE BTK, Pécs, 2006

Junghaus Tímea: *Kapunyitás, A roma kortárs művészet Magyarországon.* In: *Közös tér, Common Space, Az etnikai kisebbség és a kulturális identitás kérdése a Kárpát-medence művészetében.* Ernst Múzeum, 2006.

3. A magyarországi cigány nyelvek; szociolingvisztikai szempontú kutatások.

Réger Zita: *Utak a nyelvhez. Nyelvi szocializáció, nyelvi hátrány.* Soros Alapítvány, MTA Nyelvtudományi Intézet, Budapest, 2002.

Szalai Andrea: *Szociolingvisztikai szempontok a magyarországi cigánykutatásokban.* In: Forray R. Katalin: *Romológia-Ciganológia.* Dialóg Campus kiadó, Budapest-Pécs, 2000. 165-183.

Pálmainé Orsós Anna: *A magyarországi cigányok nyelvi csoportjai.* In: Bódi Zsuzsanna (szerk.) *Cigány néprajzi tanulmányok 6.* Budapest.

Cigány nyelvek nemzetközi szemináriuma. Pécs, 2001. október 25-26. Konferenciakötet. PTE BTK Romológiai Tanszék, Gypsy Studies – Cigány Tanulmányok 6. 2004.

Bartha Csilla: *A kétnyelvűség alapkérdései.* Nemzeti Tankönyvkiadó Bp. 1999.

Pap Mária – Szépe György (szerk.) *Társadalom és nyelv.* Gondolat, Bp. 1975.

Pálmainé Orsós Anna: *A magyarországi beás nyelv oktatási és nyelvtervezési kérdései.* In: KB 120 – A titkos kötet. Nyelvészeti tanulmányok Bánréti Zoltán és Komlós András tiszteletére szerk. Kálmán László. MTA Nyelvtudományi Intézet Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2006. 67-86.

Bartha Csilla (szerk.): *Cigány nyelvek és közösségek a Kárpát-medencében.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 2007

4. Kisebbségpolitika és kisebbségi oktatáspolitikai Magyarországon

Győri Szabó Róbert: *Kisebbségpolitikai rendszerváltás Magyarországon.* Osiris. Bp. 1998.

Tájékoztató a „Nemzeti és etnikai kisebbségi jogok érvényesülése a felsőoktatásban” című jelentésről (Részlet a kisebbségi ombudsman 2001-es beszámolójából). RomNet, 2002. szeptember 3.

Cserti Csapó Tibor: *Kisebbségpolitika – kisebbségvédelmi alapismeretek.* In: Forray R. Katalin (szerk.): *Ismeretek a romológia alapképzési szakhoz.* PTE BTK, Pécs, 2006. 17—37.

Kozma Tamás: *Kisebbségi oktatás Közép-Európában.* Új Mandátum Kiadó, Budapest, 2005.

Forray R. Katalin – Mohácsi Viktória: *Esélyek és Korlátok.* PTE BTK Romológia Tanszék, Gypsy Studies-Cigány Tanulmányok, 2002.

Nagy Pál: „Kicsinségemben elszakattam”. *Educatio*, 1999/2.

5. Szociológiai és kulturális antropológiai kutatások a cigányság körében

- Kemény István—Janky Béla—Lengyel Gabriella: *A magyarországi cigányság 1971-2003*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2004.
- Diósi Ágnes: *Szemtől szemben a magyarországi cigánysággal*. Pont Kiadó, Budapest, 2002.
- Stewart, M.S. *Daltestvérek. Az oláh cigány identitás és közösség továbbélése a szocialista Magyarországon*. T—Twins Kiadó, MTA Szociológiai Intézet, Max Weber Alapítvány, Budapest, 1994.
- Szuhay Péter: Foglalkozási és megélhetési stratégiák a magyarországi cigányok körében. In: *A cigányok Magyarországon*. MTA. Bp. 1999.
- Havas Gábor: *A magyarországi romákról*. Szociológiai Szemle 1995/5. 3—20.
- Neményi Mária: *Serdülő roma gyerekek identitás-stratégiái*. Educatio 2007/tavaszi
- Forray R. Katalin—Hegedűs T. András: *A cigány etnikum újjászületőben*. Akadémiai, Bp. 1991.
- Prónai Csaba: *A kulturális antropológiai cigánykutatások rövid története*. In: Forray R. Katalin (szerk.): *Romológia-Ciganológia*. Dialóg Campus, 2000. 53-72.
- Prónai Csaba (szerk.): *Cigányok Európában I-II-III*. Új Mandátum, Bp
- Okely, Judith: *Szimbolikus határok*. Café Babel 1991/1. 37-54.

6. Romológia és nevelésszociológia

- Forray R. Katalin: *Romológia és nevelésszociológia*. In: Bárdossy Ildikó - Forray R. Katalin – Kéri Katalin (szerk.): *Tananyagok a pedagógia szakos alapképzéshez*. Bölcsész konzorcium, PTE, HEFOP Iroda, 2006. 171-190.
- Kertesi Gábor—Kézdi Gábor: *Cigány tanulók az általános iskolában. Helyzetfelmérés és egy cigány oktatási koncepció vázlat*. In: *Cigányok és iskola*. Educatio Kiadó, Budapest, 1996.
- Forray R. Katalin—Hegedűs T. András: *Cigány gyermekek szocializációja*. Aula Kiadó, Bp. 1998. 7—141.
- Forray R. Katalin—Hegedűs T. András: *Cigányok, iskola, oktatáspolitik*. Társadalom és oktatás 23. Oktatókutató Intézet. Új Mandátum Kiadó, Budapest. 2003.
- Nahalka István: *A roma gyerekek iskolai nevelése*.
http://www.mtaki.hu/tanulmanyok/nahalka_istvan/nahalka_istvan_a_roma_gyerekek_iskolai_nevelese

7. Multikulturális társadalom, inkluzív nevelés

- Forray R. Katalin, Cs. Czachesz Erzsébet és Lesznyák Márta: *Multikulturális társadalom – interkulturális nevelés*. In: Báthory Zoltán és Falus Iván (szerk.): *Tanulmányok a neveléstudomány köréből*. Osiris, Budapest, 2001. 111-125.
- Kozma Tamás: *Etnocentrizmus*. Educatio 1993/2.
- Varga Aranka: *Multikulturalizmus – inkluzív oktatási rendszer*. In: Forray R. Katalin (szerk.): *Ismeretek a romológia alapképzési szakhoz*. PTE BTK, Pécs, 2006.
- Banks, J. A.: *Nevelés és kulturális sokszínűség az Egyesült Államokban*. In: Cs. Czachesz Erzsébet (szerk.): *Multikulturális nevelés*. Mozaik, Szeged, 1998. 135-148.
- Czachesz Erzsébet: *A multikulturális neveléstől az interjukturális pedagógiáig*. Iskolakultúra, 2007. július

B/3) SZIGORLATI TÉTELEK - OKTATÁSTÖRTÉNET

1. A neveléstörténet-írás története, irányzatai, hazai művelői és eredményei.

Neveléstörténet és neveléstörténet-írás. (Szerk.: Balogh László, 1996) Budapest, OPKM.
Kéri Katalin (1997): *Mi a neveléstörténet?* JPTE, Pécs. Márkus Gábor – Mészáros István – Gazda István (szerk., 1985): *Magyar neveléstörténeti irodalom 1800-1944.* Könyvértékesítő Vállalat, Budapest.

2. A magyar nevelés- és oktatástörténet főbb 19-20. századi forrásai.

Mészáros István – Németh András – Pukánszky Béla (2006): *Neveléstörténet. Szöveggyűjtemény.* Osiris Kiadó, Budapest.
Jáki László (1993): *A magyar neveléstudomány forrásai.* OPKM, Budapest.
Kéri Katalin (2001) *Bevezetés a neveléstörténeti kutatások módszertanába.* Műszaki, Budapest.

3. A pedagógiai problémátörténet csomópontjai, kutatásuk eddigi főbb eredményei.

Németh András – Pukánszky Béla (2004): *A pedagógia problémátörténete.* Gondolat, Budapest.
Gáspár László – Kelemen Elemér: *Neveléstörténet problémátörténeti alapon.* Okker, Budapest, é. n.
Pukánszky Béla (2001): *A gyermekkor története.* Műszaki, Budapest.

4. A hazai oktatásügy 19. századig terjedő történetének fő mozzanatai (európai kitekintéssel).

Mészáros István – Németh András – Pukánszky Béla (2005): *Neveléstörténet. Bevezetés a pedagógia és az iskoláztatás történetébe.* Osiris, Budapest.
Mészáros István (1981): *Az iskolaiügy története Magyarországon 996-1777.* Akadémiai, Budapest.
Mészáros István (1996): *A magyar iskolatörténet kronológiája 996-1996.* Tankönyvkiadó, Budapest.
Ratio Educationis (ford., jegyz.: Mészáros István) Akadémiai, Bp., 1981.
Fehér Katalin (1999): *A felvilágosodás pedagógiai eszméi Magyarországon.* Eötvös József Kiadó, Budapest.

5. Nevelés és oktatás a 19. századi Európában és Magyarországon.

Bényei Miklós (1994): *Oktatáspolitikai törekvések a reformkori Magyarországon.* Csokonai K., Debrecen.
Fináczy Ernő (1934): *Nevelélméletek a XIX. században.* Budapest.
Mann Miklós (1993): *Kultúrpolitikusok a dualizmus korában.* OPKM, Budapest.
Mészáros István – Németh András – Pukánszky Béla (2005): *Neveléstörténet. Bevezetés a pedagógia és az iskoláztatás történetébe.* Osiris, Budapest.
Nagy Péter Tibor (2000): *Járszalag és aréna: egyház és állam az oktatáspolitikai erőterében a 19. és 20. századi Magyarországon.* Új Mandátum Kiadó, Budapest.

6. Nevelés és oktatás a 20. századi Európában és Magyarországon.

Buzás László (1989): *A reformpedagógia hatása a hazai nevelésre és oktatásra.* Tankönyvkiadó, Budapest.
Klebelsberg Kunó emlékezete (szerk.; Zombori István) Szeged, 1992.
Kovács Éva – Pöcze Gábor (1988): *Az állami iskolamonopólium kialakulása Magyarországon.* Neveléstörténeti Füzetek 9. sz. OPKM, Budapest.
Mészáros István – Németh András – Pukánszky Béla (2005): *Neveléstörténet. Bevezetés a pedagógia és az iskoláztatás történetébe.* Osiris, Budapest.

Nagy Péter Tibor (2000): *Járszalag és aréna: egyház és állam az oktatáspolitikai erőterében a 19. és 20. századi Magyarországon*. Új Mandátum Kiadó, Budapest.
Németh András – Skiera, E. (1999): *A reformpedagógia és az iskola reformja*. Budapest.
Pukánszky Béla – Zsolnai Anikó (szerk., 1998): *Pedagógiák az ezredfordulón*. Eötvös J. Kiadó, Budapest.

IDEGEN NYELVŰ SZIGORLAT:

A) Comparative Education

Education in Hungary, 2006. Ed: Z. Loboda, J. Lannert, G. Halász, Hungarian Institute for Educational Research and Development, Budapest, 2007

www.oki.hu/oldal.php?tipus=kiadvany&kod=eduhun2006

Bray, M. et al, eds. (2007) Comparative Education Research Approaches and Methods. CERC Studies in Comp. Ed. Vol 18. Springer

Masemann, V. et al, eds (2007), Common Interests, Uncommon Goals: Histories of the WCCES and its Members. CERC Studies in Comp. Ed. Vol 21. Springer

Husén Torsten, Postlethwaite, Newille eds 1993. National Systems of Education. Oxford: Pergamon (néhány kiválasztott országtanulmány)

Allemann-Ghionda, Cristina 2004. Einführung in die Vergleichende Erziehungswissenschaft. (Herausgegeben von Klaus Hurrelmann – Jürgen Oelkers.) München: Beltz Studium

Lenzen, Dieter ed. 1995. Enzyklopädie Erziehungswissenschaft. Handbuch und Lexikon der Erziehung . 2. Auflage, Stuttgart: Klett-Cotta. (I-IV.,X.)

Roth, Leo ed. 1992. Pädagogik. Handbuch für Studium und Praxis. München: Ehrenwirth

B/2. Sociology of Education

INTERNATIONAL ENCYCLOPEDIA OF SOCIOLOGY OF EDUCATION

Edited By

L.J. Saha, Australian National University, Australia, 1997

Section III.

Section V.

Section VII.

Section X.

B/3. Roma Studies

Crowe, D.M History of the Gypsies of Eastern Europe and Russia. St. Martin's Griffin, New York, 1994.

Forray R. Katalin: Results and Problems in the Education of the Gypsy Community. European Education, 4:70-90, 2002

Forray R. Katalin: The situation of the Roma/Gypsy community in Central and Eastern Europe. IN: Abreu L - Sandor, J eds.: Monitoring Health Status of Vulnerable Groups in Europe: Past and Present. Compostela Group of Universities. European Issues. Pécs. 111-127., 2007

